

Helsingin HAO 23.6.2010 nro 10/0693/6

Viranhaltija oli myöntänyt vaikeavammaiselle henkilölle apua henkilökohtaisen avustajan palkkaamiseen 30 tunniksi viikossa mutta hylännyt hakemuksen siltä osin kun siinä oli vaadittu, että vaikeavammaisen henkilön aviopuoliso voisi toimia henkilökohtaisena avustajana tästä myönnetystä 30 tunnista 10 tuntia viikossa.

Jaosto pysytti viranhaltijan päätöksen ja katsoi, että asiassa ei ollut esitetty sellaista vammaispalvelulain tarkoittamaa erityisen painavaa syytä, jonka perusteella aviopuolison toimimista henkilökohtaisena avustajana 10 tuntia viikossa voitaisiin pitää vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.

Vaikeavammainen henkilö katsoi valituksessaan, että hänen aviopuolisonsa voisi toimia henkilökohtaisena avustajana lähinnä aamu-, ilt- ja viikonloppuapuna sekä kesälomilla mökillä.

Ulkopuolisen avustajan löytäminen oli tapauksessa vaikeata, jossa avuntarve oli jatkuvaa ja päivittäistä, mutta suurelta osin lyhytkestoista ja pisteittäistä ja jakautui epätasaisesti pitkin päivää. Avuntarve oli erilaista eri päivinä riippuen vaikeavammaisen henkilön vammasta ja sairaudesta aiheutuvista toimintarajoitteista.

Avustajalta edellytettiin tällaisissa tapauksissa sellaista joustavuutta, jota ei ulkopuoliselta avustajalta voitu kohtuudella odottaa. Vaikeavammainen henkilö viittasi lisäksi työaikalain säännöksiin ja totesi, että työaikalain puitteissa on vaikea järjestää sellaisia työaikoja, jotka mahdollistaisivat tarvittavan jouston.

Vaikeutena on avustajan saaminen kesämökille. Myönnetty tuntimäärä (30 tuntia) oli niin pieni, ettei se mahdollistanut palkata avustajaa kesämökille Helsingistä ja olettaa avustajan matkustavan mukana. Toisaalta avustajan löytyminen lyhyiksi, noin viikon pituisiksi jaksoiksi kesämökkipaiikkakunnalla, oli myös mahdotonta jo rekrytointiprosessinkin takia.

Vaikeavammainen henkilö viittasi lisäksi vielä, että hänen puolisonsa oli avustanut häntä jo vuodesta 1996 lähtien tehden sijaisuuksia avustajien sairaustapauksissa ja toimien avustajana kesälomilla. Puolison toimiminen avustajana oli siis sellainen vakiintunut järjestely, josta vaikeavammainen henkilö oli aikanaan itse päättänyt.

Vaikeavammainen henkilö katsoi, että viraston pysyväisohjeet eivät voi ohittaa lakia. Tällä tarkoitettiin sitä, että viranhaltija ei voi ratkaista asiaa pelkästään kunnan antamien ohjeiden perusteella. Viranhaltijan on tehtävä päätös aina yksilöllisen arvion perusteella.

Vaikeavammainen henkilö totesi vielä, että hän ei ole hallituksen esityksessä tarkoittama itsenäistynyt nuori eikä hänen itsemääräämisoikeutensa siis vaarannu puolison avustaessa häntä. Asiassa oli merkityksellistä palvelusuunnitelman vaikutus päätöksentekoon. Mikäli palvelusuunnitelmasta päätöksenteossa poiketaan, poikkeaminen on päätöksessä perusteltava. Kunta ei ollut perustellut riittävällä tavalla miksi se oli ohittanut palvelusuunnitelmassa vaikeavammaisen ilmaiset toiveet ja mielipiteet sekä hänen etunsa.

Vammaispalvelulain muutoksen tarkoituksena ei ollut automaattisesti lopettaa henkilökohtaisten avustajien voimassaolevia työsuhteita. Henkilökohtaisen avun järjestämistavoista päätettäessä henkilön oma mielipide ja toivomukset on otettava huomioon. Lähiomainen voi toimia

henkilökohtaisena avustajana erityisen painavasta syystä. Tapauksessa vaikeavammaisen henkilön puoliso oli vakiintuneesti toiminut hänen henkilökohtaisena avustajana loma-aikana ja sijaisuuksia tehden.

Vaikeavammaisen henkilö pystyi lisäksi näyttämään valituksessaan, miksi puolison hyväksyminen henkilökohtaiseksi avustajaksi oli hänen etunsa mukaista, Hallinto-oikeus kiinnitti erityistä huomiota vaikeavammaisen henkilön omaan ja katsoi, että vaikeavammaisen henkilön puolison toimimista henkilökohtaisena avustajana oli pidettävä hänen etunsa mukaisena. Hakemusta ei voitu siis hylätä viranhaltijan ja muutoksenhakujaoston mainitsemilla perusteilla.

Henkilökohtaisen avun järjestämisessä tulee siis asiakkaan itsemääräämisoikeutta kunnioittaa ottamalla huomioon hänen toivomuksensa ja mielipiteensä siitä, millä tavoin järjestettynä henkilökohtainen apu parhaiten edistää hänen itsenäistä elämäänsä ja osallistumistaan sekä vastaa hänen yksilölliseen avuntarpeeseensa ja elämäntilanteeseensa.